

Cirkulære forretnings- modeller ved indkøb af møbler

Inspiration og gode råd

Oktober 2021

Introduktion

Danmark forbruger lineært, og hvis alle levede som os, skulle der fire jordkloder til. Det er derfor bydende nødvendigt, at vi bevæger os over mod en cirkulær økonomi, hvor produkter og materialer holdes i kredsløb på samme kvalitetsniveau så længe som muligt.

Først og fremmest skal vi købe færre produkter, f.eks. ved at købe produkter af god kvalitet med lang levetid. Desuden skal vi købe produkter, der kan repareres, når de går i stykker, og som kan skilles af, når de engang er udtjente, så materialerne kan genanvendes.

Miljøstyrelsen har i rapporten 'Prisen for cirkulære indkøb' undersøgt potentialet for det offentlige grønne og cirkulære indkøb og konkluderer, at der for stort set alle produktområder er en sammenhæng mellem de laveste totaløkonomipriser og de laveste klimabelastninger.

Det at tænke cirkulær økonomi ind i udbud og vælge produkter med lavest klimabelastning vil altså ikke føre til højere priser, men tværtimod til lavere priser, når totaløkonomien vel at mærke tages i betragtning.

Denne pjece giver inspiration til, hvordan indkøbere i både offentlige og private virksomheder kan inddrage nye forretningsmodeller baseret på en cirkulær tankegang, når der er behov for nye møbler.

På nuværende tidspunkt er møbelbranchen generelt en lineær økonomi, men branchen er ved at få øjnene op for gevinsterne ved bæredygtighed og cirkulær økonomi. Nogle leverandører bruger genanvendte materialer i deres produktion og afprøver cirkulære forretningsmodeller som f.eks. leasing, take-back-ordninger og reparationer af produkter i stedet for nysalg.

Forum for Bæredygtige Indkøb håber, at pjecens gode råd og konkrete cases kan bidrage til at fremme markedet for genanvendelige møbler af høj kvalitet samt genanvendte møbler og møbelmaterialer.

God læselyst!

Bag om temagruppen og pjecen

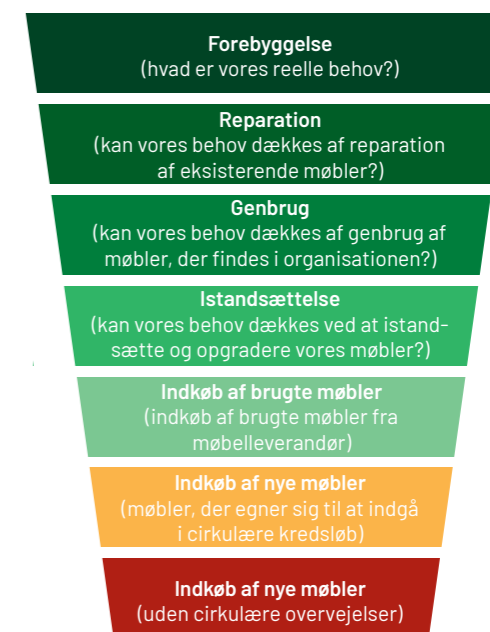
Pjecen er udarbejdet på baggrund af en temagruppe om cirkulære forretningsmodeller og møbler under Forum for Bæredygtige Indkøb i 2021. Temagruppen har afholdt tre offentlige møder, hvor der deltog indkøbere fra både det offentlige og det private, møbelproducenter, rådgivere og NGO'er. I pjecen har Forum samlet de væsentligste anbefalinger, idéer og cases, der blev præsenteret og drøftet på møderne. Pjecen henvender sig til indkøbere og udbudsansvarlige i både offentlige institutioner og private virksomheder.

En stor tak til alle bidragsydere.

Fra affaldshierarki til indkøbshierarki

Det bedste indkøb din organisation kan foretage for at mindske ressourceforbruget, er at undgå at købe nyt, men i stedet levetidsforlænge det I allerede har. Mange kommuner har fokus på den del af den cirkulære økonomi, der handler om, hvordan man behandler affaldet, f.eks. som genanvendelse til nye produkter eller energiudnyttelse ved forbrænding. De største ressourcebesparelser opnår man dog ved at undgå at generere affald, f.eks. gennem forebyggelse, reparation og genbrug. På den måde kan man bruge affaldshierarkiet som udgangspunkt for at understøtte cirkulær økonomi ved indkøb af møbler.

Figuren illustrerer, at man ved cirkulære indkøb af møbler skal starte i toppen af ressourcehierarkiet, fordi det er her den miljømæssige og sociale værdi er højst – og sandsynligvis også den største økonomiske gevinst. Det gule og det røde niveau er "business as usual", og mange vil tænke, at man skal arbejde sig opad i hierarkiet. Men pointen er, at man i stedet skal arbejde sig oppe fra og ned gennem de grønne niveauer, fordi værdien ligger i de øverste lag i form af forebyggelse af nye indkøb og levetidsforlængelse af eksisterende møbler gennem reparation og genbrug.

Udviklet af adjunkt Heidi Simone Kristensen, Institut for Planlægning, Aalborg Universitet

Inspiration til nye indkøbsaftaler

Hvis din organisation ønsker at fremme cirkulære indkøb af møbler, kan I indtænke følgende tre forhold i nye indkøbsaftaler:

- **Serviceydelser til levetidsforlængelse:** Sørg for at alle nye indkøbsaftaler omfatter serviceydelser, så det er nemt at reparere ødelagte møbler f.eks. skifte hjul eller polsting på kontorstolen, og istandsætte eksisterende møbler f.eks. skifte bordpladen på skrivebordet, hvis I ønsker en ny farve.
- **Mulighed for at købe brugt:** Hvis I har et reelt behov for at købe møbler, så overvej om behovet kan dækkes med brugte møbler. Skal I f.eks. indrette et klasseværelse med 30 borde, så spørg jer selv om de behøver være helt ens eller om er det ok, at de er forskellige, selvom det måske udfordrer den måde I normalt tænker indretning på.
- **Cirkulært designede møbler:** Hvis jeres behov ikke kan dækkes med brugte møbler, så køb nye møbler, der er designet med henblik på lang levetid. Det handler bl.a. om, at møblerne skal være nemme at reparere, så ødelagte dele hurtigt kan udskiftes, og at de er modulært opbygget, så de nemt kan modificeres eller re-designes, f.eks. at stellet på hæve-sænke borde kan justeres til andre bordplader. Desuden er det vigtigt, at materialerne er så rene som muligt, så der ikke

kommer skadelig kemi i ind i kredsløbet, når møblerne senere skal genbruges eller genanvendes. Brug f.eks. miljømærkerne Svanemærket og EU-Blomsten, der netop sikrer, at materialerne ikke indeholder miljø- og sundhedsskadelig kemi og desuden har mange andre krav, som understøtter den cirkulære økonomi; f.eks. krav om høj kvalitet dokumenteret ved test, demontering, øget garantitid, reparation og udskiftning af dele såvel som forbrugervejledning om vedligeholdelse.

Desuden kan I med fordel overveje systemiske løsninger, hvis I står overfor en større nyindretning:

- **Funktionalitet:** Hvis I f.eks. skal flytte til et nyt kontormiljø, så har I muligheden for at gentænke, hvad jeres behov reelt er. Udbyd derfor funktionaliteten af jeres kontor dvs. 58 arbejdspladser i stedet for at diktere produkterne ved at lave meget specifikke produktlister. Mange funktionalitetsbehov kan dækkes af leje- eller leasingordninger, hvor I løbende kan opgradere og justere, når behovene ændrer sig.
- **Cirkularitet:** Et funktionsudbud af kontormiljøet eller læringsmiljøet sikrer ikke, at indkøbet er cirkulært, så stil eksplicit krav om cirkularitet. Leje- eller leasingordninger, der sikrer at møblerne genbruges, kan være et alternativ til at etablere interne byttebørser i kommunen, som kræver ressourcer til registrering af overskudsmøbler, transport og opbevaring, hvilket kan udgøre en barriere.

Intern møbelbørs i Randers Kommune

Randers Kommune har åbnet en intern møbelbørs for genbrugte møbler. Møbelcirklen, som den hedder, er et led i kommunens indsats for at minimere affald, fremme genbrug og nedbringe kommunens CO₂-aftryk og derved bidrage til FN's Verdensmål og en mere bæredygtig fremtid.

Møbelcirklen fungerer ved, at møbler som ikke længere er i brug på kommunens arbejdspladser, sættes i stand og sælges på en intern webshop. Derved får møblerne nyt liv et andet sted i kommunen. Ud over at være miljømæssigt bæredygtigt og spare penge til indkøb af møbler har Møbelcirklen også et socialt bæredygtighedsaspekt. Den giver nemlig kommunen mulighed for skabe beskæftigelse til borgere, der har svært ved at få foden inden for på arbejdsmarkedet, og som passer godt i et job på færre timer eller med afgrænsede arbejdsopgaver. Møbelcirklen producerer også specialfremstillede møbler.

Fra idé til dagligdag

Møbelcirklen er organiseret af Jobcenter Randers Erhverv. For at realisere ideen har arbejdet blandt andet omfattet følgende opgaver:

- **Inventar:** Kontakt til kommunens institutioner for at finde ud af, hvor der er depoter, og hvilket inventar der findes.
- **Kompetencer:** Hvilke kompetencer er der behov for? F.eks. transportører og folk med håndværksmæssige kompetencer samt forståelse for teknik og funktionalitet. Det er vigtigt med kreative mennesker, der ser mulighederne.

Hvad kan andre lære?

- Involver nogle personer som beslutningstagere, indkøbere, serviceledere osv. der har viden og gerne vil bidrage til, at projektet bliver en succes.
- Simplicitet er et nøgleord. Det skal være nemt at handle, nemt at få leveret og nemt at få hjælp til købe bæredygtigt i god kvalitet – og det er vigtigt, at det brugte inventar er rent og funktionelt.
- Tænk markedsføring og kommunikation med ind fra start og kommuniker ofte, så I er *top of mind*, når der skal anskaffes møbler. Brug rollemodeller til at kommunikere de gode fund og køb.

Sideløbende med Møbelcirklen har Randers Kommune indført en bæredygtig indkøbsstrategi for nye møbler, som også forpligter eksterne leverandører til at tænke bæredygtigt og cirkulært.

Mere information: Mark Sabro Gregersen, projektleder for Møbelcirklen, Mark.Sabro.Gregersen@randers.dk

- **Koncept:** Afklare hvad projektet skal måles på. Hvilke værdier skal vægtes højt både forretningsmæssigt og menneskeligt? Hvad skal det brugte inventar koste? Hvordan håndteres afhentning og levering? Hvilke istandsættelsesmuligheder er der behov for? Hvordan styres varelager og økonomi?
- **Markedsføring:** Det er vigtigt at skabe opmærksomhed. I Randers havde man et lanceringsevent, hvor borgmesteren indviede projektet, og der er arbejdet med PR, ligesom det at handle i møbelcirklen gøres lækkert og værdt at dele.
- **Partnerskaber:** Partnerskaber er afgørende bl.a. for at kunne producere egne møbler. F.eks. bænke af paller fra genbrugsstationen og rumdelere af brugte akustikplader fra Upcycling Forum. Sammen med Center for Specialundervisning for Voksne laves reoler af skoleborde, og hos Center for Beskæftigelse og Rehabilitering hjælper ældre borgere med at lappe og ompolstre stole.

Medarbejdere med skånebehov

Møbelcirklen har fire ansatte, hvoraf tre har skånebehov. De står for afhentning og levering af brugt inventar og for istandsættelse, f.eks. afmontering af hjul på defekte kontorstole, udskiftning af kabler mv. på hæve/sænkeborde, påmontering af nye bordplader på brugte stel, etc.

Arbejdet er med til at give selvtillid og erfaring og har været springbræt for to tidligere ansatte. Den ene er påbegyndt uddannelse og den anden er i dag i fast arbejde i en anden virksomhed.

Nyt liv i gammelt inventar hos Sygehus Lillebælt

I kælderrum under Sygehus Lillebælts tre matrikler i Kolding, Vejle og Middelfart står arkivskabe, reoler, borde, stole, kunst og apparater fra sygehusets afdelinger opmagasineret. Inventaret er brugt, og nogle ting er også ret slidte, men med små reparationer og lidt istandsættelse sørger sygehusets Teknisk Afdeling for at forlænge møblernes levetid. Skal inventaret bortskaffes sørger de for, at møblerne kommer ud og får værdi et andet sted. Det betyder, at de råvarer, som møblerne er lavet af, ikke går til spilde. På den måde arbejder afdelingen konkret med cirkulær økonomi, som er en del af Region Syddanmarks indkøbspolitik.

Er det nødvendigt at købe nyt?

Teknisk Afdeling tæller ca. 100 medarbejdere inden for forskellige faggrene, bl.a. teknikere, smede, maskinvagter, indkøbere, bygningskonstruktører, tømrere, malere og elektrikere, og de er meget kreative i forhold til at se muligheder for genbrug og undgå at smide noget brugbart ud. Når sygehusets afdelinger sender inventarbestillinger til Teknisk Afdeling tager de først en dialog om, hvorvidt et nyindkøb er nødvendigt, eller om et brugt møbel kan bruges – enten som det er eller efter en make-over. Afdelingen har en uskreven regel om, at det kan betale sig at reparere, hvis det koster op til halvdelen af et møbels værdi. Og at en tømrer bruger et par timer på at slibe en bordplade er væsentligt billigere end at købe et nyt bord. Møbelpolstring kan afdelingen dog ikke selv klare.

Teknisk Afdeling opbevarer overskydende møbler et godt stykke tid. Hvis de har et velfungerende møbel eller et apparat, som de ikke har plads til på lageret, så spørger de først, om der er afdelinger på Sygehus Lillebælts tre matrikler, der kan bruge det. Dernæst tilbydes inventaret til regionens øvrige sygehusenheder, som afdelingen har

opbygget et godt netværk til. Hvis ingen af regionens sygehuse kan bruge inventaret, bliver det solgt på en auktion. Inventar, som ikke bliver solgt, bliver doneret til velgørende formål.

Ved nyindkøb vælges generelt kvalitetsmøbler, fordi de har en lang levetid. Ved ompolstring vælges læder, som er mere holdbart og nemmere at rengøre end stofbetræk.

Teknisk Afdelings medarbejderne ved præcis, hvad de har på lager og skiller gerne møblerne ad og bruger delene i andre sammenhænge. Det er f.eks. lykkedes at lave et flot konferencebord ud af to sengegavle, som er limet sammen og monteret på det tidligere stel. Bordet står i dag hos den tekniske chef i Kolding, og hele hans kontor er indrettet med genbrugsmøbler. Stolene er gamle 7'er stole, der er blevet ombetrukket.

Hvad kan andre lære?

- Skab overblik over de brugte møbler, så de nemmere at tilbyde frem for et nyindkøb.
- Hav en politik eller procedure at arbejde ud fra, så der skabes ensartethed i organisationen.
- Vær kreativ i forhold til mulige løsninger med genbrug af et nedslidt møbel.

Mere information: Sarah Jessen, indkøber i Teknisk Afdeling, sarah.jessen@rsyd.dk

Gratis genbrugsmøbler hitter internt i Aarhus Kommune

"Aarhus Kommune køber møbler for 40-45 mio. kr. årligt, og der er behov for nytænkning, viden, samarbejde og en mere helhedsorienteret tilgang, da både produktion og transport af møbler belaster klimaet."

Sådan hedder det i indledningen til Aarhus Kommunes bæredygtige møbelstrategi, hvor et centralt element er at genbruge møbler for både at minimere kommunens CO₂-aftryk og udgifter. I strategien nævnes en række punkter, hvor kommunen kan gøre det bedre. Det handler blandt andet om at skabe overblik over møbelinventaret, at samarbejde med møbelleverandørerne - og på tværs i kommunen - samt at forlænge levetiden for møblerne i stedet for at købe nyt.

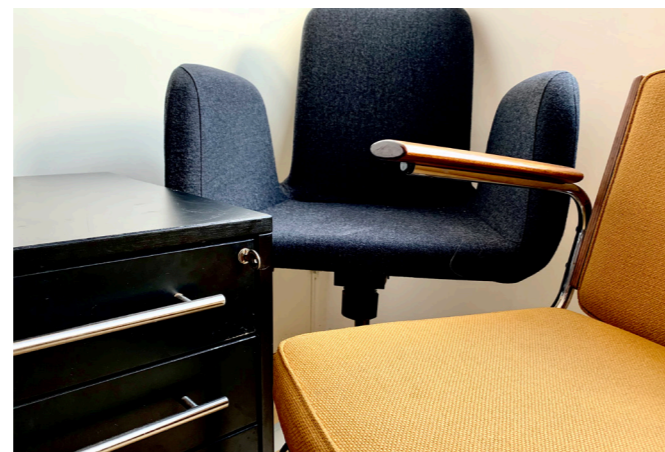
Portal sikrer lang levetid for møbler

Genbrugsportalen er et nyt initiativ i Aarhus Kommune, der på flere måder flugter rent med strategien, for her kan kommunens afdelinger, kontorer, skoler mm. registrere deres overskudsmøbler, så man andre steder i kommunen hurtigt se, om der skulle være en stol, reol eller et skrivebord, man står og mangler.

Alt inventar på portalen er gratis, og den er meget intuitiv at bruge. Den nye genbrugsportal kostede tilmed kun nogle få arbejdstimer at oprette, da man har fået indkøbsportalen True Trade til at arbejde sammen med SharePoint, som kommunen benytter i forvejen. Konkret foregår det sådan, at giver og modtager selv aftaler, hvordan møblerne skal hentes eller bringes.

150 møbler fra rådhuset blev revet væk

Lige inden portalen var klar til at gå i luften var der 150 møbler fra Aarhus Rådhus, som det hastede med at få sat i cirkulation internt. Indkøb & Udbud, Borgmesterens Afdeling i Aarhus Kommune, lagde derfor en nyhed på True Trade og efter kun et enkelt døgn var alle møbler reserveret eller hentet af institutioner og skoler i Aarhus som manglede borde, reoler, stole osv. Det var en stor besparelse for institutionerne og har samtidig bekræftet Indkøb & Udbud i, at Genbrugsportalen har gang på jord. Portalen har også fået god respons og benyttes allerede flittigt.

Aarhus Kommunes Genbrugsportal fungerer lidt som man kender det fra dba.dk, hvor køber og sælger kommunikerer direkte med hinanden om afhentning. Forskellen er, at alt er gratis.

Hvad kan andre lære?

- Det behøver ikke at være en bekostelig affære at etablere en lignende portal i andre kommuner. I Aarhus Kommune kostede det ikke engang en hel arbejdsdag at sætte portalen op teknisk.
- Der skal en adfærdændring til: Når man skal have et nyt møbel skal man først undersøge, om der skulle være brugte møbler på Genbrugsportalen. Derefter kan man i Aarhus Kommune tjekke de omkring 20 eksterne leverandører, der udbyder genbrugsmøbler på indkøbsportalen.
- Sørg for at få budskabet gennem alle de kanaler, der er til rådighed i kommunen.

Se Aarhus Kommunes bæredygtige møbelstrategi her:

<https://www.aarhus.dk/media/42402/aarhus-kommunes-baeredygtige-moebelstrategi.pdf>

Mere information: Maria Hangaard Stubben, Contract Manager, INDKØB & UDBUD, Borgmesterens Afdeling, Aarhus Kommune, mahast@aarhus.dk

Miljøstyrelsens brugte inventar er stadig i materialeloopet

Miljøstyrelsen flyttede i 2019 fra København til Odense. I den forbindelse skulle de 17.000 m² fordelt på seks etager i bygningen på Østerbro tømmes for blandt andet møbler, kaffemaskiner, planter, tallerkener, service og meget andet. Opgaven blev udført af virksomheden Daarbak Bop Recycle, og det tog ni flyttemænd fire dage at flytte 2551 enheder.

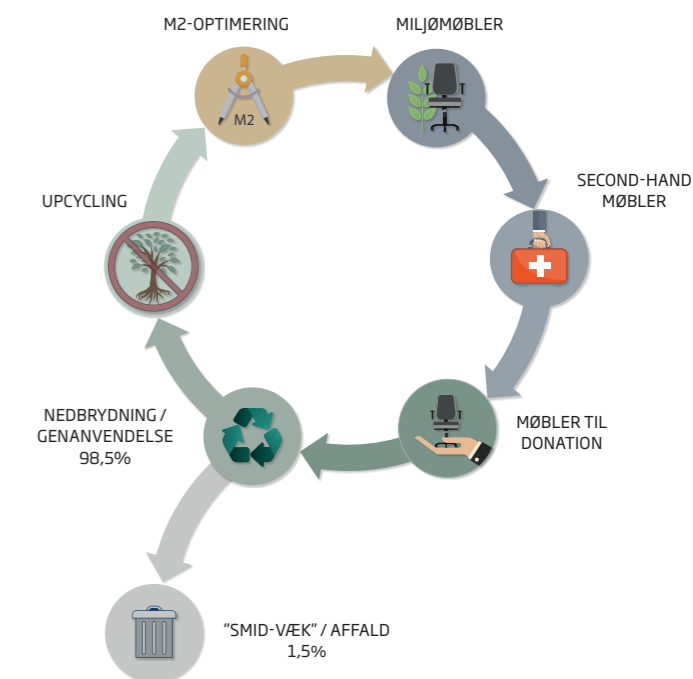
Daarbak Bop Recycle forretningskoncept er at opkøbe store partier fra virksomheder, der f.eks. er gået konkurs, eller som flytter i nyt domicil.

Donationsnetværk

Langt størstedelen af møblerne bliver efter rengøring og eventuel restaurering solgt videre til både private og offentlige kunder, mens de møbler der har for mange brugsmærker til at blive solgt videre, doneres gratis til nonprofitorganisationer gennem virksomhedens eget donationsnetværk. Der er tale om fuldt funktionelle møbler, der blot har fået lidt brugsmærker, og som kan tjene et nyt formål på skoler, institutioner, foreninger eller hos frivillige organisationer, der ikke har budget til nye møbler, og hvor det ikke betyder så meget, at møblerne ikke er helt nye. Dertil har Daarbak Bop Recycle en hal på 1000 m² med brugte møbler og andet inventar som er øremærket 'Mors Roligs mad og hjælpe team' der indsamler, formidler og afleverer effekter til hjemløse, tidligere hjemløse, væresteder og herberger, krisecentre og asylcentre.

Møbler med alvorlige mangler, eller som Daarbak Bop Recycle vurderer vil gå i stykker på mindre end to år, bliver sendt til nedbrydning og kildesortering hos Fredsø/Nordvest sorte ring, hvor 98,5 % af alt affald bliver genanvendt.

Daarbak Bop Recycle's moderselskab, der blot hedder Daarbak Design, kan også aftage træ-, metal- og plasticaffald fra for eksempel kommuner og sørge for, at der produceres nye møbler ud af det.

Daarbak Bop Recycle's forretningskoncept er født ud af en cirku-lær økonomisk tankegang. Visionen er, at der i fremtiden ikke længere skal bruges virgine materialer til møbelpro-duktion i Danmark. Der er ressourcer nok i kredsløb, mener virksomheden.

Hvad kan andre lære?

- Tænk jer grundigt om, inden I vælger leverandør til rømning af jeres bygninger, samt definér hvad I søger at opnå med jeres rømning: Billigste, nemmeste eller mest bæredygtige løsning?
- Prioritér partnerskaber, hvis I vil gå den bæredygtige vej i alle faser af jeres inventars livscyklus. Det bedste partnerskab opnås, hvis I samarbejder med en leverandør, som kan rådgive jer på tværs af hele livscyklussen. Gennem sådan et partnerskab vil virksomhedens inventar og nogle af organisationens affaldsfraktioner kunne bruges til hel eller delvis nyindretning.
- Analysér altid den totale omkostning ved jeres valg af inventar og møblering med involvering af alle parter i organisationen, som er en del af indkøbs-, brugs-, eller afskaffelsesfasen. Der er store gevinster at hente for alle parter på både miljø og økonomi.

Mere information: Jan H. Bertelsen, salgsdirektør, jab@daarbakdesign.dk eller Jens Dueholm, forretningsudvikler, jdu@daarbakdesign.dk

Hvad er Forum for Bæredygtige Indkøb?

Forum er et initiativ under Miljøministeriet som arbejder for at fremme miljøbevidste og ansvarlige indkøb i både offentlige og private virksomheder gennem netværk og videndeling.

Forum indsamler og formidler viden, værktøjer og best practice cases via Forums hjemmeside, nyhedsbrev, konferencer og temagrupper, som f.eks. temagruppen om cirkulære forretningsmodeller og møbler. Læs mere om temagruppens arbejde her: <https://ansvarligeindkob.dk/aktiviteter/temagrupper/>

Hvem er med i netværket?

Forum er et netværkssamarbejde mellem organisationer på tværs af brancher og sektorer. Forum er åbent for alle med interesse for bæredygtige indkøb. Medlemskab er gratis, uforpligtende og personligt.

Hvordan kommer jeg med i netværket?

Du tilmelder dig gratis via <https://ansvarligeindkob.dk/saadan-bliver-du-medlem/>

Styregruppen for Forum for Bæredygtige Indkøb

Miljømærkning
Danmark

IT-Branchen

KØBENHAVNS KOMMUNE

DANSK
ERHVERV

SKI

DANSKE
REGIONER

Netværk for Bæredygtig
Erhvervsudvikling
NordDanmark

Danmarks
Naturfredningsforening

HØRESTA

REGIONERNES
FÆLLES INDKØB

CONCITO
DANMARKS GRØNNE TÆNKETANK

IKA
foreningen af offentlige indkøbere

KL

D I
Dansk Industri

DIEH
Dansk Initiativ for Etisk Handel

FSC
FORESTS FOR ALL
FOREVER

